

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Однією з основних передумов економічного могутності є займання країною передових позицій в світовому науково-технічному прогресі. Так, технологічний прогрес розвинених країн здатний сприяти перерозподілу позицій в світовій економіці, створити достойну конкуренцію та загрозу втрати першості визнаними лідерами. Історія довела, що саме науково-технічний розвиток стає рушійною силою, яка здатна підняти економіку країни та вивести на передові позиції навіть в умовах кризи чи стагнації. Так, за допомогою створення нових галузей та впровадження інноваційних технологій в країні створюються виробничі потужності, нові робочі місця, нарощується експортний потенціал.

Наявність інноваційно-орієнтованої економіки є вирішальним чинником соціально-економічного розвитку. Досягнення високого рейтингу інноваційності можливо лише за допомогою ефективного функціонування інноваційної інфраструктури. Лідерами технологічного та соціально-економічного розвитку є країни з розгалуженою інноваційною інфраструктурою та відповідним фінансовим, правовим, інформаційним забезпеченням її функціонування.

Розглянемо деякі аспекти інноваційного розвитку у зарубіжних країнах. Особливістю функціонування інфраструктури інновацій у Південній Кореї є відносно обмежений зв'язок між промисловим виробництвом та науковими дослідженнями, низька швидкість реагування державних НДІ та університетів на потреби бізнесу, неефективна кооперація державних НДІ з приватними компаніями, низька ефективність державно-приватного партнерства через неузгодженість цілей співпраці. Для розвитку інфраструктури інновацій урядом Кореї створено Національну раду з питань науки та технологій, основною функцією якої є координація науково-дослідних програм та відповідного фінансування у країні. А також проводяться заходи, спрямовані на покращення соціальної складової інноваційної інфраструктури, орієнтовані на комерціалізацію інновацій, спрямовані на підтримку інноваційних малих та середніх підприємств.

Інноваційна структура світового інноваційного лідера – США відзначається посиленням зв'язків університетів та національних лабораторій і ринку з метою стимулювання розвитку та комерціалізації наукових досліджень, полегшення співпраці з промисловістю. Пріоритетом є розвиток бізнес-інкубаторів у складі університетів; розвиток додаткових Центрів передових знань; розширення використання дослідницьких парків; розширення Програми підтримки малого бізнесу в сфері інноваційних досліджень для підтримки комерціалізації результатів наукових досліджень університетів та лабораторій; розвиток Європейського інституту інновацій і технологій з метою ефективного поєднання усіх сторін «трикутника знань» (освіти, досліджень та інновацій); створення єдиного інноваційного ринку з метою залучення інноваційних інвестицій та бізнесу, підвищення конкурентоздатності інновацій, надання підприємствам можливості комерціалізації успішних інновацій, скорочення адміністративних витрат, пов'язаних з отриманням патентів; розвиток інноваційних кластерів.

Досягнення Швецією значних результатів в інноваційній сфері базується на тому, що основна частина виконуваних наукових досліджень припадає на університети, тоді як частка НДІ порівняно з іншими країнами є незначною. Всі питання стосовно закладів вищої освіти вирішує Національне агентство з питань вищої освіти Швеції.

Особливість інноваційної інфраструктури Німеччини полягає в тому, що рішення щодо інноваційної інфраструктури приймаються на найвищому рівні. Уряд приймає рішення стосовно тематичних напрямів наукових програм та розподілення фондів, тоді як відповідні інноваційні, наукові агентства займаються операційними питаннями. Рада з науки (Wissenschaftsrat) є найважливішим консультативним органом у сфері науки та інновацій, функції якого полягають у розробці рекомендацій щодо розвитку закладів вищої освіти, їх структури, розвитку та фінансування тощо [3].

Досвід економічно розвинених країн свідчить про те, що важливим фактором фінансового стимулювання інновацій є відповідна податкова та амортизаційна політика. Так, у США, Японії, Франції, Канаді, Швеції, Великобританії витрати на здійснення науково-дослідних та проектно-конструкторських

робіт вираховуються з доходу, що оподатковується. Як показує досвід, інноваційна діяльність суттєво залежить від дієвого механізму її державної підтримки.

Основними проблемами в Україні, які перешкоджають інноваційній діяльності є нестача власних коштів, великі витрати на нововведення, недостатня фінансова підтримка держави, високий економічний ризик, тривалий термін окупності, відсутність коштів у замовників, недосконалість законодавчої бази, нестача кваліфікованого персоналу, відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами та науковими організаціями, нестача інформації про ринки збуту, нестача інформації про нові технології, відсутність попиту на продукцію [2]. Практика показує, що успішна інноваційна діяльність залежить від правильного вибору джерел їх фінансування. Для українських підприємств власні кошти є чи не єдиним джерелом стимулювання інноваційної діяльності. Розробляючи механізм стимулювання НДДКР необхідно зважати на те, що Україна входить у групу держав із низьким рівнем доходів, що значно впливає на її особливості інноваційного розвитку, а саме:

- політична криза. Українська держава характеризується високим рівнем корумпованості органів влади та управління, постійними змінами в державному апараті, відсутністю законодавчо обґрунтованої та виваженої стратегії інноваційного розвитку пріоритетних видів економічної діяльності;

- економічна криза, яка проявляється через зниження ВВП країни, зростання рівня інфляції, зниження державного фінансування НДДКР, низький рівень інноваційно орієнтованих підприємств, зниження інвестиційної активності в багатьох сферах господарської діяльності;

- соціальна криза, яка знаходить відображення у зниженні чисельності населення, передусім, через міграційні процеси та військові дії, а також у зниженні рівня суспільного добробуту.

На думку багатьох дослідників, основними принципами запровадження механізму податкового стимулювання НДДКР в Україні мають бути простота і стабільність правил щодо використання податкових стимулів НДДКР, прозорість звітності про використання, а також жорсткий контроль за діяльністю органів державної влади та управління у зв'язку з високим рівнем їх корумпованості. Прикладом відносно простої схеми податкового стимулювання НДДКР можуть виступати країни BRICS, які є державами з емерджентною економікою, середнім або низьким рівнем і характеризуються високим рівнем корумпованості й обмеженістю бюджетних коштів. Тому, спираючись на досвід цих країн, впровадження в Україні податкового інвестиційного кредиту у сфері НДДКР у формі податкової знижки, що базується на кваліфікованих витратах і залежить від їх абсолютного обсягу, може бути початковою стадією дизайну вітчизняного податкового стимулювання НДДКР [1].

Таким чином, на сьогодні розвинуті країни залишаються безперечними лідерами за критерієм технологічності. Дане становище обумовлене не лише історичним розвитком цих країн, але й зваженою політикою держав у сфері інноваційності економіки, вдалими реформами та стратегіями підтримки інвестування в НДДКР. Якщо Україна використовуватиме досвід передових країн в інноваційній сфері, то збільшуючи науково-технологічний потенціал, скоро зможе скоротити розрив з сьогоднішніми лідерами. Однак, якщо уряд буде вживати неефективних заходів та приймати хибні стратегії щодо інноваційного розвитку економіки України, то в умовах нестабільної політичної та економічної ситуації, розвиток технологічної сфери буде досить складним, не зважаючи на наявність ресурсів та інших необхідних передумов.

Список літератури:

1. Мазур Ю. О. Перспективи податкового стимулювання НДДКР в Україні: Досвід інноваційно розвинутих країн / Ю. О. Мазур // Економіка промисловості. – 2016. – № 2 (74). – С. 33-48.
2. Терещенко В. Л. Стан та забезпечення інноваційної діяльності в Україні / В. Л. Терещенко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 11. – С. 800-806.
3. Шульга Г. В. Досвід формування ефективної інноваційної інфраструктури в зарубіжних країнах / Г. В. Шульга // Економічний вісник Донбасу. – 2015. – № 1(39). – С. 128-137.